

ZELENÁ KRV

Časopis Strednej odbornej školy lesníckej v Tvrdošíne

Novinky zo života školy

Ochutnajme to najlepšie z Európy

Mikuláš

Z vyučovania slovenského jazyka

Klenot našich lesov

Číslo 1, školský rok 2023/2024

SLOVKO NA ÚVOD

Milí čitatelia,

aj v tomto školskom roku sa opäť stretávame pri novom čísle nášho školského časopisu. Spoločne si pripomenieme tie najzaujímavejšie udalosti, ktoré sa od septembra udiali, načerpáme nové vedomosti a inšpiráciu z rôznych oblastí. Veríme, že sa aj toto číslo bude páčiť a prajeme príjemné čítanie.

OTVORENIE ŠKOLSKÉHO ROKA 2023/2024

Dňa 04.09.2023 sa na školskom dvore uskutočnilo slávnostné otvorenie školského roka 2023/2024. Nový školský rok znamená nielen nové vedomosti a rozvoj zručností, ale aj nové zážitky.

PRÁCA NA PRAXI...

Trieda II.A MLV, pri čistení plôch po ťažbe

Čistenie vtáčieho ostrova s triedami I.A, I.C, II.A

VÝSTUP NA BABIU HORU

✓
Ziaci našej školy sa v posledných dvoch týždňoch zúčastnili viacerých účelových cvičení. V prvom termíne 12.09. si žiaci prešli trasu cez Zelenú dolinu na rázcestie pod Predným Zeleným a zakotvili pod Baníkovským sedlom. V druhom termíne 20.09. sme sa so žiakmi vybrali na kráľovnú Beskýd – Babiu Horu od Slanej vody. Dňa 22.09. sme pokračovali s 1. A na menej vzdialený a domáci Javorový vrch. Šnúru účelových cvičení sme ukončili 25.09. na rozhľadni nad Tvrdošínom. V každom jednom dni nás sprevádzalo krásne slnečné jesenné počasie, teda aj striedajúce sa hmlы s výbornou viditeľnosťou. Každý jeden deň sme si užili naplno.

Mgr. Michal Tuka

STUŽKOVÁ SLÁVNOSŤ

Dňa 20.10.2023 sa konala stužková slávnosť IV.C a IV.D triedy. Študentom sme slávnostne odovzdali zelené stužky nádeje, ktoré teraz s hrdosťou nosia. Chlapci si pripravili zábavný program, atmosféra bola výborná a všetci sme sa spolu zabávali až do rána.

OKTÓBER, MESIAC ÚCTY K STARŠÍM

Príležitosti „Mesiaca októbra – mesiaca úcty k starším“ každoročne pripravujeme pre našich starších spoluobčanov malú oslavu v podobe veselého stretnutia a milej pozornosti. V predstihu žiaci na odbornej praxi, zhotovili svietniky z brezového dreva, ktoré sme ešte vyzdobili prírodným materiálom, špagátom a čajovou sviečkou.

ŽIVOT BEZ ZÁVISLOSTI

Každý z nás si uvedomuje nebezpečenstvo drog a rôznych závislostí, ktoré ovplyvňujú nielen život jednotlivca, ale aj jeho rodiny a blízkeho okolia. Dňa 6.11. 2023 sa v zasadačke našej školy uskutočnila prednáška spojená s besedou na túto tému.

TRESTNODPRÁVNA ZODPOVEDNOSŤ S KPT. ŠÁNDOROM

V spolupráci s PZ SR sa 07.11.2023 v našej škole uskutočnila prednáška o trestnoprávnej zodpovednosti mládeže, ktorú viedol Kpt. Mgr. Tibor Šándor. Informoval chlapcov o tom, ako sa správať na ceste, aby to bolo bezpečné, ako predvídať a byť pripravený na všetko.

DEŇ OTVORENÝCH DVERÍ

Deň otvorených dverí sa na našej škole uskutočnil 15.11.2023. Žiaci si pozreli priestory školy, techniku a vybavenie a získali informácie o študijných odboroch, ale aj benefitoch, ktoré pre žiakov ponúkajú.

JIZERSKÝ DŘEVORUBEC 2023

Dňa 18. 10. 2023 sme sa zúčastnili na súťaži Jizerský dřevorubec 2023 vo Frýdlante. V jednotlivých technických disciplínach súťaže/stínka stromu, výmena reťaze, kombinovaný, presný rez a odvetvovanie sme sa ako družstvo SOŠ lesníčka umiestnili na 5. mieste. ďakujeme žiakom Adamovi Kurekovi a Simonovi Sunegovi za reprezentáciu.

MLADÝ TALENT VO ZVÁRANÍ

Na pôde SOŠ technická v Čadci uskutočnil 1. ročník súťaže vo zváraní pod názvom Mladý talent vo zváraní 2023, ktorého sa zúčastnili aj naši žiaci Gargaš Dominik a Podstavek Jakub z IV.C.

ŠPORT NIELEN PRE VÝKON, ALE AJ PRE ZDRAVIE!

Pohybové aktivity sa pomaly, ale isto, vytrácajú zo života ľudí, čomu nasvedčujú aj vysoké čísla rôznych chorôb a obezity už u najmenších. V dnešnej uponáhľanej dobe nahrádzajú pohyb zázračné tabletky, alebo elektrické výrobky bicyklov, kolobežiek atď., ktoré sú vyrábané nie pre zdravých ľudí, ale pre tých, ktorí majú zdravotné problémy, alebo ľudí starších! Najhoršie na tom však je, že dávajú zlý príklad pre našu mládež a deti.

Pretláčanie rukou

Pohybové aktivity, športové hry a individuálne športy by však mali byť súčasťou každého jedného z nás v dennom režime! Ide hlavne o aeróbne aktivity, napríklad chôdza, ktorú môžeme spojiť s turistikou v našom krásnom regióne, alebo ľahký klus, korčuľovanie, plávanie, bicyklovanie, v zimných mesiacoch skialpinizmus, či bežkovanie, ktoré majú svoje čaro! Všetky tieto aktivity v aeróbnom režime sú vykonávané v nízkej intenzite, teda za prístupu kyslíka, dlhšiu dobu. Benefity aeróbnej práce sú premena tukov na potrebnú energiu, zlepšenie kardiovaskulárneho systému (srdcovo – cievny systém), zlepšenie vytrvalosti a samozrejme disciplíny v dennom režime. Každý z nás má prácu, školu, povinnosti s rodinou, ale spraviť niečo pre svoje zdravie a ukradnúť si tak hodinku denne je to najmenej čo môžeme spraviť. Navyše môžeme ukázať správnu cestu mladšej generácii a svojim deťom, ktoré to potrebujú! Veď v Škandinávskych štátoch deti chodia do škôl na bežkách, len pre zaujímavosť, že sa to dá.

Florbalový turnaj

Ďalšou nie malou súčasťou života ľudí a ich zdravia je posilňovanie svojho tela! Čokoľvek budeme robiť bez silového základu, môže mať z dlhodobého hľadiska zlý dopad na zdravé fungovanie jednotlivých segmentov tela! Nejde o dvíhanie veľkých závaží, hypertrofický tréning, zámernú silu či špecifické silové požiadavky pre daný šport! Predovšetkým ide o kompenzáciu jednostranného zaťaženia, čo je aj najdôležitejším kľúčom a cieľom silového tréningu! Jednoducho ľudia na svojich pracovných pozíciách pri zlom držaní tela a zlých pohybových stereotypoch postupne ale isto oslabujú posturálne svaly, ba dokonca vznikajú svalové disbalancie vedúce k funkčným poruchám pohybového systému!!! Silový tréning taktiež zvyšuje hustotu kostí, zlepšuje silu, rovnováhu tela a teda znižuje riziko pádov, ktoré vedú často k zlomeninám. Jednoducho je to super základňa zdravého životného štýlu s množstvom benefitov! Odporúčam začať posilňovať s vlastnou hmotnosťou, kontrolovať pohyb a polohu jednotlivých segmentov tela, správne dýchanie a posilňovanie svalov dýchania, správne držanie tela, posilňovať jadro (core), ktorého súčasťou sú aj svaly panvového dna a sú súčasťou hlbokého stabilizačného systému! Jadro všeobecne spája horné a dolné končatiny, pri správnom cvičení

a držaní tela zabránime bolestiam chrbtice! Pri každom cvičení, alebo aj v bežnom živote a prácach treba dávať pozor na jednotlivé pohyby a polohy, v posilňovni zachovať správnu techniku cvičení, alebo si nechať poradiť od trénerov, ale tých skutočných, nie rýchlokurziarov a ľudí s veľkými ale nefunkčnými svalmi...

Futsalový zápas

Heslo funkčného tréningu je: „Najskôr sa nauč pohybovať správne, až potom často!“

Prajem všetkým ľuďom, aby našli v živote balans medzi prácou a kompenzáciou práce, a teda nejakou pohybovou aktivitou ku ktorej zapoja aj svoje deti a blízkych ! Je to krok dopredu, a krok k zdravému životnému štýlu a zdraviu, ktorého súčasťou je samozrejme aj stravovanie ! Nezabúdajte, že akákoľvek pohybová aktivita, či už aeróbna, silový tréning, alebo aj tie intenzívnejšie aktivity sú aj zdrojom aktívnej regenerácie pre centrálny nervový systém, a teda nestanú sa dňi stereotypom, ale radosťou každého jedného dňa, ktorý si takto spestríme, a spravíme niečo pre svoje zdravie!

Mgr. Michal Tuka

OCHUTNAJME TO NAJZDRAVŠIE Z EURÓPY

Žiaci si v spolupráci s vyučujúcimi premenili triedy na štáty, kde študenta ovanulo nielen čaro krajiny, prežil zvyky a obyčaje, ale aj ochutnal ich typické jedlá.

IMATRIKULÁCIA PRVÁKOV

Prváci prešli tradičným rituálom prijímania do radu študentov školy.

MIKULÁŠ

Už tradične, 6. decembra, prichádza aj na našu školu svätý Mikuláš so svojimi pomocníkmi. Stihnúť pozdraviť všetkých žiakov nie je také jednoduché. Preto okrem teoretického vyučovania sa Mikuláš vybral aj na praktické vyučovanie dozvedieť sa, či sa chlapi na odbornom výcviku snažia. Sprievod neobišiel ani učiteľov, majstrov, inštruktorov, účtovníčky, pani upratovačku.

Okrášení anjelmi, dievčat z EDUCO Slanická Osada, sme priniesli radosť a strávili spoločné chvíle s ľuďmi, ktorí sú tak nádherne radostní a vďační. Ďakujeme personálu CSS ORAVA Tvrdošín za každoročné pozvanie a tiež za vašu nenahraditeľnú prácu.

Kto bol v skutočnosti sv. Mikuláš? Sv. Mikuláš bol predovšetkým človek s veľkým srdcom,

biskup, ktorý pochádzal z oblasti, kde aktuálne leží Turecko. Hoci neexistuje veľa prameňov prezrádzajúcich detaily z jeho života, niektoré skutočnosti sú neodškriepiteľné.

Mikuláš prišiel na svet niekedy v rokoch 270 až 286 v meste Patar. Narodil sa do dobre situovanej rodiny. Avšak je známe, že neskôr svoje dedičstvo venoval núdnym. Jeho strýko bol biskup a z 19-ročného Mikuláša sa stal kňaz a predstavený kláštora. Neskôr bol Mikuláš vyhlásený za svätého a stal sa biskupom v Myre. Medzi ľuďmi bol známy svojím temperamentom a hlavne veľkým srdcom, pretože celý svoj život zasvätil pomoci tým najbiednejším. Život sv. Mikuláša nebol prechádzkou ružovou záhradou. Keďže veril v Ježiša Krista, niekoľko rokov strávil vo väzení, kde bol mučený. Prepustený bol po siedmich

rokokoch vďaka milosti, ktorú mu udelil cisár Konštantín.

Sviatok svätého Mikuláša: čo by ste o tomto svätcovi mali vedieť? O sv. Mikulášovi koluje veľa legend. Azda najznámejšou legendou, ktorá koluje o tomto svätcovi, je záchrana troch dcér bez vena. Tri dcéry nemali žiadne veno. Podľa vtedajších zvyklostí mali skončiť v nevestinci. O ich osude sa dozvedel sv. Mikuláš. Ani chvíľu neváhal a na okne chudobného otca nechal tri večery za sebou mešec plný peňazí. Vďaka tomu sa dcéry mohli vydať a hlavne, vyhli sa nevestincu. Príaním sv. Mikuláša bolo, aby tento čin zostal v tajnosti. Avšak nestalo sa tak, a preto vraj vznikol zvyk dávania čižiem do okna, ktoré sa plnia ovocím či sladkosťami.

O sv. Mikulášovi sa traduje aj množstvo ďalších legend. Jedna z nich hovorí o tom, ako zachránil námorníkov na rozbúrenom mori. Iná poukazuje na záchranu nespravodlivo odsúdených, ďalšia rozpráva o tom, ako Mikuláš požiadal námorníkov vezúcich pšenicu, aby časť z nej rozdali chudobným. Oni tak urobili a po príchode do prístavu zistili, že zásoby sú úplne celé, hoci časť z nich venovali chudobným.

Mgr. Lucia Vojtková

ČITATEĽSKÁ GRAMOTNOSŤ

Naši žiaci si rozvíjajú okrem odborných aj čitateľské zručnosti. Posledný novembrový týždeň sa v triedach 1. C, 2. C, 3. C, 3. D a 4. C uskutočnili triedne kolá čitateľskej súťaže zameranej na rozvoj čitateľskej gramotnosti. Následne sa uskutočnilo školské kolo.

SÚŤAŽ ODBORNÝCH VEDOMOSTÍ A PRAKTICKÝCH ZRUČNOSTÍ ŽIAKOV SOŠ.

V Kysuckom Novom Meste sa uskutočnila súťaž žiakov SOŠ. Našu školu reprezentovali dvaja žiaci - Kristián Trojan a Andrej Šinál z III.D.

Žilinský samosprávny kraj a rada mládeže Žilinského samosprávneho kraja ponúkajú projekty, do ktorých sa môžu zapojiť školy a študenti, aby si zlepšili úroveň svojej činnosti a tým prospeli k efektívnejšiemu využívaniu svojho potenciálu.

SOŠ lesnícka v Tvrdošíne sa zapojila do projektu z ERASMUS+ „Udržateľnosť a kvalita školských parlamentov“- Implementácia a overenie získaných kompetencií. Cieľom malého projektu bolo vytvoriť priestor na prácu školského parlamentu. Nové príjemné prostredie by bolo miesto na škole pre študentov s novými nápadi, miestom kde ich budú môcť vytvárať a následne realizovať.

Po pridelení miestnosti riaditeľom školy sa začalo s prípravami. Vypratávala sa miestnosť, vynášali staré nábytky a iné uložené veci. Po vyčistení sa upravovali steny, začali sa realizovať maliarske práce a urobil sa nástrek radiátora. Maľovanie sa zopakovalo a vyčistila sa miestnosť. V tomto období začali letné prázdniny. Po ich skončení sa kúpila podlahová krytina a následne sa uložila. Po dodaní nábytku sa miestnosť postupne

zariaďovala. Počas pracovných činností sa pomoc, spolupráca, komunikácia študentov upevnila a tvorila pozitívne prostredie, ktoré je potrebné ako v ľudských vzťahoch tak aj v povolaniach, na ktoré sa pripravujú.

Školský parlament má miesto v budove školy, má tu svoj vlastný priestor, v ktorom sa môžu stretnúť aj počas vyučovania, ak sa rieši daná úloha, aktivita. Podpísalo sa to aj na ich umocnení postavenia a vážnosti funkcie člena školského parlamentu, zodpovednosti za prácu a aktivity, ktoré sa od nich očakávajú.

Realizáciou projektu Žilinského samosprávneho kraja a rady mládeže žilinského kraja sa vyriešil problém s nedostatkom priestoru pre prácu školského parlamentu. Uskladnením materiálu, dokumentov, stretávaním sa aj počas doobedňajších hodín mimo tried. Vytvorenie vlastného priestoru predpokladá efektívnejšiu a progresívnejšiu prácu členov školského parlamentu ako i iných žiakov so snahou zapojiť sa s novým nápadom, aktivitou. Ďakujeme za možnosť byť účastníkmi tohto projektu.

Mgr. Lucia Vojtková

Z VYUČOVANIA SLOVENSKEHO JAZYKA

Slovenský jazyk a literatúra je vyučovaný komunikačnou a zážitkovou formou. Vytvára priestor na získavanie vedomostí z jazyka, literatúry a slohu, ale tiež na rozvoj komunikačných zručností. Vedomosti, ktoré získame, ale nepoužívame, časom zabudneme, ale komunikácia je to, na čo je potrebné klásť dôraz, pretože práve efektívna a kultivovaná komunikácia je základom vytvárania rozvoja medziľudských vzťahov. Človek komunikuje v rodine, v škole, v práci, jednoducho všade a po celý život. Komunikujeme bežné, ale aj vedecké informácie, v závislosti od prostredia a cieľa komunikácie.

Na napĺňanie cieľov výchovnovzdelávacieho procesu a získavania vedomostí a zručností žiakov je dôležitá výučba nielen jednotlivých predmetov, ale tiež prepájanie predmetov, teda dôraz na medzipredmetové vzťahy, kedy vedomosti z jedného predmetu využijú na inom predmete.

Na hodinách slovenského jazyka, samozrejme v závislosti od preberanej témy, sa snažíme aplikovať vedomosti z odborných predmetov do jazykovej zložky. V 3. ročníku sa zameriavame na náučný štýl a tu je priestor, aby chlapci vedomosti a zručnosti zo svojho odboru využili a odovzdali ďalej.

Žiaci sa stávajú „učiteľmi“ a svoje odborné vedomosti aplikujú do samostatných prác (napr. odborný opis) resp. odborných referátov. Učia sa svoje odborné vedomosti komunikovať formou výkladu svojim spolužiakom. Nielenže si musia referát vypracovať na základe svojich vedomostí, resp. aj s pomocou literatúry a informácií na internete, ale tiež sa učia vystupovať a prezentovať svoju prácu pred skupinou ľudí.

Prinášame ukážky prác žiakov 3.C a 3.D – odborný opis a odborný referát.

Mgr. Zuzana Gregorcová, PhD.

Obsažná časť: lišta, podlaže heliostro, rukoväť, motorová heliostro
Motorová časť: motor, prídavný motor, motor, nástroj
 na palivové čerpanie, brzdový, redukčný, brzdy, rybník, parádovú a bezpečnostnú prvky

Časť otvorených otázok

1. Príprava pracoviska	5. Plyn a napnutie
2. Upravenie svietku	6. Hlavný rez
3. Napnutie lana	7. Ústup
4. Zmeranie rezu	8. Uchopenie stromu

Traktor John Deere 6930P

1. Hlavný motor - 6930P
2. Motor spojnej a prevodovej - pohon náprav
3. Hlavná predná hydraulická odpružená náprava - kolesá, polosi, odpruženie
4. Kabinová podlažia - pohon kolies
5. Elektrická inštalácia - svetlá a výstražné prvky
6. Redukčný - brzdenie a brzdy
7. Hydraulická sústava - odpružená podlažia 3-bod závesný ovládanie guetajel ramien, rýchlosťový na ovládanie predovšetka hydraul. zariadenia, ovládanie
8. Volant, rewers, pedálová sústava - ovládacie prvky
9. Pôcha na merosť, stĺpce, ovládanie hydraulické - kĺbovia - ostatné ovládacie prvky
10. Chladičový systém - chladič, ventilátor
11. Chladičová sústava
12. Výfuk s katalyzátorom
13. Servosústava o kolieskach
14. Brzdový systém - brzdy, výstražný svetielko no 540-200 st.
15. Nástroj na nafuk a rodu do obrábacieho
16. Kabína - predná

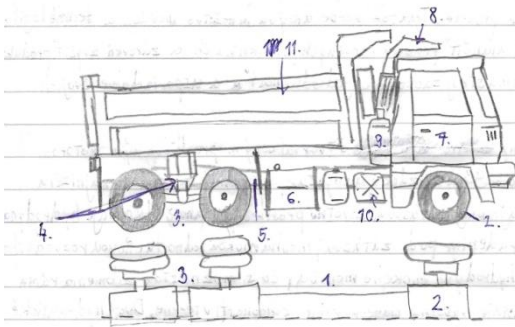
NEW HOLLAND TS 120
 Rok výroby 2018

1. Výkon motora - 110 (88 KW)
2. Mechanická sústava prevodovka
3. Maximálna rýchlosť 40 km/h
4. Pohon všetkých kolies
5. Kabinová hydraulická sústava - zapojenie
6. Zosilnené HD nápravy
7. Hmotnosť celého traktora 15 Ton
8. Elektrická hydraulická regulácia tuhosťového závesu
9. Kabína (klimatizácia)
  - (pneumatika sedadla)
  - (Autoradio)
  - (posuvná strecha)
  - (svetelný magál)

Je najobľúbenejší traktor pre prácu a celým nastavením.

Tatra 815-S3

1. chrbticový rám Tatra concept	8. sanie „hokejka“
2. Predná náprava	9. vzduchový filter
3. zadné nápravy	10. batériová skriňa
4. listové pera	11. Trojstranná vyklápacia korba
5. rám podvozku	
6. palivová nádrž	
7. kabína vodiča	

1. ventilátor krutu	11. ozubený doraz	24. štartérna motor
2. Spínač svetelných ukazovateľov	12. Vodičova lišta	25. usmernenie palivovej nádrže
3. Dekora preostrešenie	13. plocha nete (alutika) 22. kombinovaná nádrž	
4. Manuálny palivový čerpadlo	14. Napínacia koleso	26. plávajúca púčka
5. Perá (letas a stromové prevádzka)	16. Rukoväť hrdľovej nádrže	27. kĺbová plávajúca púčka
6. Refrazory brzd	17. usmernenie ukazovateľov	28. zadná rukoväť
7. Refrazory koleso	18. Hlavice vykláča	29. zadná ochrana náby
8. krot referenčného koleso	19. predná rukoväť	
9. Zachytávač nete	20. Vozidlo zaparkovaný snežník	
10. Počítačový zariadenie referov		

Údržba motorovej pily spočíva vo viacerých parametroch, ktoré sa hľadajú sledovať. Údržbu delíme na dennú, týždennú, mesačnú a podľa potreby. V dennú údržbu spočíva vyčistenie vzduchového filtra a otáčanie lišty. V týždennú údržbu spočíva vyčistenie vodiacich drôtov na lište a otáčanie rezičiek. V mesačnej údržbe spočíva vyčistenie palivovej nádrže a rebrá valca. Podľa potreby budeme klobkovať rebrá a otáčame pravidelne lištu pre 2x dlhšiu životnosť lišty. Motorová pila má 6 hlavných bezpečnostných prvkov, ktorých je nemôžeme porušiť, a to je poistka plynu, nádobky, tlmač náhľadu, nádobky, rozkladný reťaz, bezpečnostná brána a automatické nastavenie chodu reťaze pri volnobežnej otáčke.

Lesný kolesový traktor je neoddeliteľnou súčasťou lesného priemyslu. Ich zobrazení matovane v rozličných podmienkach ako sú sneh, voda, bahno, kľakosť snehu a iné. Tieto vozidlá sú často využívané pri ťažení lesných porúcov a odstraňovaní drobných stromov. Ich dobru údržbu spočíva aj vo výmene oleja, ktoré má. Preto márne povedať že lesné kolesové traktory sú dlhoročnými nástrojmi, ktoré podporujú a udržiavajú lesný manažment, ekologickú udržateľnosť a bezpečnosť pri práci v lese.

Je lesný kolesový traktor ktorý vďaka je prácu v lese. Je moderný špeciálny stroj určený na približovanie a sústreďovanie dreva z porastu. Využíva sa najmä v slovenských porastoch. Vyrobenej v roku 1971 až do dnešnej doby.

Koncepcia osvetčena klasické vsporiadanie s pohonom všetkých kolies rovnakej veľkosti, čo spolu so správnym zaťažením naprav je veľkou zárukou že traktor má veľkú ťažnosť.

NÁKROU ZACHÉME VYHLADANÁ STROUV NASLEDUVNE POSUDME JEHO ZDRAVOTNÝ STAV KONTROLUJEME, HUILORU, ZAKETVÉNIE KORUVY A PODOBNE. URČÍME SI SMER PÁVU KDE BY JME CHCELI ABOY STROU SPADOL. DALEJ AKO PRI VÁČÍME PRÁE SI PRIPRAVÝME PRALOVÝ PRIESTOR. POSTUVME SA POSTAVANE PO PODERAE MÄRÍCNEJ PRÁE KDE JE POTREBNÁ ODMERAVOSŤ A PREČPÓSŤ VYPILEME SMEROVÉHO ZÁREZU. SAMOZREJNE TO MÁ SVOJE PRAVIDLÁ KTORÉ MUSÍME PODPŤAŤ. PÍLÍME HO DO 1/3 ALEBO 1/5 PRIEMERU KROENÁ - VÁŠKA SMEROVÉHO ZÁREZU SA MUSÍ ROVNAT JEHO VÁŠKE - V RAMLI SKOZEJ ALE 97 ČÍRKEJ BEZPEČNOSTI KONTROLUJEME OHROZENÝ PRIESTOR A VŠETKY ŽIVOT ALEBO ZDRAVIE OHROZUJÚCE FAKTORI - NA DALEJ

CTX je ene mäšina automatického typu. Z toho vypláva že pri mäšine musí byť obsluha, ktorá zaisťuje správny uhol mäšiny a zaisťuje minimálne strachy prípadne nulové škody.

Táto mäšina sa skladá z obrávkých súčiastok, ktoré sú veľmi podstatné na chod stroja. Podstatnou časťou stroja sú dve veľké obrávkacie hlavy, ktoré sú schopné vyvíjať 12 máštrojov, ktoré sú automaticky nastavené a premerané. Veľkou nevýhodou je to, že mäšina potrebuje manuálne doplnenie materiálu do čelútki priamo v mäšine. Toto doplnenie

Zvislé sústavy sú určené na obrávkovanie rovinných a šikmých súčiastok. Uholné sú na sústavenie valcových, kvilových a čelných plôch. Je možné na nich vrtať, vystráhať, rezat rúby a po vrútkaj úpravu aj obrávkat, frézovat a brušit.

Polvautomaticke sústavy sú určené na veľkosériovú a hromadnú výrobu. Ich pracovný cyklus je automatizovaný. Obsluha len vymieňa sústavenie obrávkov a sklínovadla a spúšťa stroj aj automaticky pracovný cyklus.

Výroba mäšina doverujeme pece, ktorú sa prevráti na vypalovačku kde sa dôkladne očisti a vyrovná. Hrubka a veľkosť pece sa napíše do vypalovačky. následne podľa správcovskej nájdeme program, ktorý nám vypáli všetky potrebné časti mäšiny. Vypalene mäšiny očistíme, poradíme podľa poradia a uložíme na určité miesto.

" Prácu obrábáča kovov za CNC si vyžaduje presnosť, pozornosť, predstavivosť, zodpovednosť a predĺženosť. Hotové osronky sa merajú s presnosťou na tisíciny milimetra. Ak sú diery typu H čo je veľmi presná diera tak sa meria kalibrom čo je vybavenie každého strojára. Kalibre sa delia na hrubé a čírané kalibre.

KLENOT SLOVENSKÝCH PRALESOV – HLUCHÁŇ HÔRNY

KLENOT SLOVENSKÝCH PRALESOV, ROMANTICKÝ RYTIER DÁVNYCH ČIAS, ČI FANTÓM LESA SÚ LEN JEDNY Z MÁLA POMENOVANÍ SKUTOČNE OBDIVUHODNÉHO VTÁKA. PRÍRODA HO OBDARILA DOKONALOSŤOU, KTOROU BUDÍ OBDIV. AJ NAPRIEK TOMU HO ČLOVEK V MINULOSTI SVOJOU LAHKOMYSEL'NOSŤOU A NEROZVÁŽNOSŤOU TAKMER VYHUBIL A JEHO BUDÚCNOSŤ NIE JE ISTÁ ANI DNES. VĎAKA BOHU SA OCHRANÁROM DARÍ JEHO POČET UDRŽIAVAŤ A CHRÁNIŤ ASPOŇ NIEKTORÉ PÔVODNÉ BIOTOPY.

Nie každému je dovolené sa s ním stretnúť. Ak ho chceme zazrieť, musíme zísť z turistického chodníka hlbšie do našich hôr, kde ľudská noha vkročí len ojedinele. V tejto časti lesa nepočuť motorové píly, ani hlasy lesných robotníkov. Jediné chodníky sú tie zvieracie. Nenájdeme tu ani smrekovú monokultúru, ale les s prastarými stromami, velikánmi, ktorí majú stovky rokov. Uprednostňuje ihličnaté nízko zavetvené stromy a bohatú pozemnú vegetáciu, ako napríklad čučoriedky či iné bobuľovité kry. Optimálne podmienky nachádza predovšetkým v starých 80- až 250-ročných prirodzených horských lesoch pralesovitého typu s hlavným zastúpením smreka, jedle, buka, javora, prípadne jarabiny. Pri veľkej dávke trpezlivosti a pokory ho možno zazrieme.

Tokajúci kohút (internet)

Hlucháň hôrny na našom území žije už od doby ľadovej. Celé tisícročia sa v našich horách odohráva neopakovateľné divadlo, avšak bez divákov. Kulisy a herci sú dokonalí, ešte nikdy za celý ten čas neurobili nijakú chybu. Čas predstavenia je bez meškania presný. Hovoríme o zásnubách našich najväčších kurovitých vtákov.

Prastaré divadlo

Tokanie, čiže spev, ktorým sa samček snaží prilákať samičku, patrí k najkrajším zážitkom z lesa. Musíte si privstať a o tretej ráno byť na tokanisku. Tie sa nachádzajú na strategických miestach, väčšinou na hrebeňoch, aby ich sliepky ľahko našli, obrátene sú na východ, pretože hlucháne milujú vychádzajúce slnko, a v ideálnom prípade sú od seba vzdialené najviac dva kilometre. Tokanie sa začína pred svitaním, okolo štvrtej je ešte tma. Sú to magické rána, keď tajuplné ticho starého lesa oživa spevom, noc prechádza do dňa, nad lesom sa dvíha opar, svieti mesiac a súčasne vychádza slnko. Zvuk podobný klepotu dvoch drevených palíc o seba prechádza do rýchleho trilku, nasleduje niečo ako brúsenie kopy, to je moment, keď sa mu pre veľkú námahu naleje krvou ušná blana a zúži sa ušný otvor. Nakoniec ho takmer úplne uzavrie dolná čeľusť, ktorá sa posúva pri otvorení zobáka. Jeho schopnosť počuť znižuje aj hluk, ktorý sám vydáva, a možno i vzrušenie z očakávaného príchodu sliepky. Spev zakončí výluskom podobným otváraním šampanského.

Vyhľadáva výšiny (internet)

Po východe slnka prichádzajú sliepky zo širokého okolia, kohút zoskočí na zem a začne sa predvádzať. Roztiahne chvost, skáče, vláči za sebou spustené krídla, plieska nimi a sliepky mu nadšene nadsbiehajú. Ak je tam aj iný kohút, pobije sa s ním. Sliepky si nakoniec vyberú alfa samca, s

ktorým sa spária. Na druhý deň idú na iné tokanisko a spária sa s ďalším alfa samcom. Málokedy sú verné, znesú šesť až osem vajec, každé od iného kohúta. Vernosť by im bola zbytočná, samce a samice žijú po celý rok oddelene, stretnú sa len v období párenia od apríla do mája. Kohút sa nepodieľa na starostlivosti o mláďatá, sliepka sedí na vajčkách sama 28 dní. Hniezdi na zemi, pod konármi, pod vývratmi a spolieha sa na to, že ju predátor neuvidí, vďaka nenápadnému maskovaniu, s ktorým splýva s okolitým prostredím.

Nenápadná samička hlucháňa (internet)

Hlucháň hôrny je pre svoje vysoké a špecifické nároky na kvalitu biotopu považovaný za dáždnikový druh horských lesov. Jeho ochrana vytvára "ochranný dáždnik" nad radou ďalších vzácnych a ohrozených druhov horských lesov, ako napríklad d'ubník trojprstý (*Picoides tridactylus*), tesár čierny (*Dryocopus martius*),

kuvičok vrabčí (*Glaucidium passerinum*), pôtik kapcavý (*Aegolius funereus*) a mnoho ďalších. Stav a vývoj jeho populácie je zároveň indikátorom stavu ekosystémov, v ktorých sa prirodzene vyskytuje. Hlavnou príčinou poklesu populácie hlucháňa hôrneho je intenzívne lesné hospodárenie spojené s degradáciou, fragmentáciou a stratou vhodných biotopov, čo potvrdzujú aj mnohé medzinárodné vedecké štúdie.

Na pokraji vyhubyenia

V posledných desaťročiach došlo na Slovensku k výraznému poklesu populácie hlucháňa hôrneho a jeho súčasná populácia sa odhaduje len na 646 – 866 jedincov, pričom veľkosť minimálnej životaschopnej populácie (navzájom prepojenej a komunikujúcej) je minimálne 500 jedincov. Na základe vývoja súčasného stavu spojeného s degradáciou biotopov hlucháňa hôrneho je preto mimoriadne dôležité zachovanie všetkých súčasne zdokladovaných významných biotopov predmetného druhu na Slovensku, pretože ak sa populácia dostane pod vyššie uvedenú úroveň hrozí jej kolaps a následné vyhynutie. Najnovšia vedecká štúdia poukazuje na stav kedy je naša populácia už geneticky fragmentovaná - rozdrobená aj v rámci jej jadrovej populácie.

Mgr. Peter Gregorec

SLÁVNOSTNÁ JESENNÁ ODOBIERKA VTÁCTVA

KAŽDOROČNE SA PODĽA PRESNE NAPLÁNOVANÉHO KALENDÁRA PRÍRODY ZMOCŇUJE NIEKTORÉ VTÁČIE DRUHY ZVLÁŠTNÝ NEPOKOJ. PRIBLIŽNE OD POLOVICE AUGUSTA SA VŠETKY NAŠE SŤAHOVAVÉ VTÁKY CHYSTAJÚ NA ODLET NA SVOJE ZIMOVISKÁ. NEČUDO, ŽE SÚ NERVÓZNE. ČAKÁ ICH TOTIŽ CESTA DLHÁ TISÍCE KILOMETROV, PLNÁ NÁSTRAH. KALENDÁR ODLETU JE PRESNE NAPLÁNOVANÝ. KAŽDÝ VTÁČÍ DRUH V INOM ČASE, NESMÚ SA PRI TOM ONESKORIŤ. NEMAJÚ HODINKY A PREDSA VEDIA, KEDY ODÍŠŤ. NEMAJÚ MAPU ANI KOMPAS A PREDSA VŽDY NÁJDU SVOJE HNIEZDISKO.

Ku koncu leta, kedy nás slnko zohrieva svojimi poslednými teplými lúčmi, môžeme byť svedkami zaujímavého nebeského divadla. Tak, ako sa žiaci chystajú opäť do škôl, vtáctvo sa pripravuje na odlet – dlhú cestu na svoje zimoviská, pri ktorej prekonajú aj niekoľko tisíc kilometrov. Na sklonku leta sa sťahovavých vtákov zmocňuje zvláštny nepokoj pred odletom. Rána sú v porovnaní s tými jarnými podstatne tichšie. Vášnivý spev utíchol, len niektoré jedince nôtia clivú, nostalgickú melódiu, akoby sa lúčili s letom aj svojou domovinou. Ich poslanie bolo naplnené, zachovanie rodu bolo aj tento rok úspešné.

Koncom lete nastáva čulý ruch (internet)

Na Slovensku žije 357 druhov vtákov, pričom 225 tu opakovane hniezdi. Približne 90 druhov pred zimou odlieta na juh za teplom a potravou. Hniezdiť sa vracajú od začiatku marca na Slovensko, tu je ich domovina.

Sťahovanie vtákov je jav, ktorý si ľudia dlho nevedeli vysvetliť a verili napríklad, že lastovičky sa cez zimu skryjú do bahna, odkiaľ sa na jar zasa vyhrabú.

Vývoj migrácie vtáctva prebiehal počas evolúcie vtáčích druhov v súbehu s vývojom usporiadania kontinentov a klímy Zeme, predovšetkým jej zaľadnenia. Ide o milióny rokov trvajúcú evolúciu

a je reakciou na sezónny dostatok alebo nedostatok potravy.

Niektoré druhy letia len relatívne neďaleko, na juh Francúzska, Španielska, či do oblasti Stredomoria alebo sever Afriky (napr. husi divé, či škorce lesklé). Iné druhy však na svojej púti preletia doslova polovicu zemegule – ich cesta má tisíce kilometrov. Letia totiž až do ďalekej Afriky, niektoré len po rovník (žltouchvost domový), iné zas až na samotný juh Afrického kontinentu, či na Madagaskar (bociany, beloritky, lastovičky či dažďovníky). Na ťahu, ako hovoríme putovaní vtákov, musia čeliť mnohým nástrahám, extrémnemu počasiu, či nedostatku potravy. Mnohé druhy musia na jeden záťah prekonať Stredozemné more, či Saharskú púšť.

Formácia v tvare klinu šetrí energiu (internet)

Kalendár ich odletu je presný, nesmú sa oneskoriť, pretože na svojej púti strávia aj 2 mesiace. Využívajú najvhodnejšie podmienky. Tento termín je však ovplyvnený mnohými faktormi – teplotou, dĺžkou slnečného svitu, ale aj počasím a vzdušnými prúdmi. Neodoberajú sa však naraz – každý druh odchádza v termíne, ktorý im bol od prírody vložený do genetickej informácie, akoby cítili volanie. Prvé druhy odlietajú už v auguste, poslední od nás odletia do konca novembra. Avšak vďaka otepľovaniu sa môžeme stretnúť s rôznymi anomáliami

v porovnaní s minulými rokmi – vtáci sa k nám zo svojich zimovísk vracajú skôr a neskôr odlietajú, čoraz viac sa však stretávame s jedincami, ktoré na svoje zimoviská neodlietajú vôbec. Azda najtypickejším príkladom je populácia bociana bieleho. Niektoré jedince najmä z južného Slovenska zostávajú zimovať u nás. Netreba mať obavy, keď na takého bociana natrafíme. Zima mi nevaďí, kľúčový je dostatok obživy, ktorú si musí v priebehu zimy zabezpečiť.

Rovnako zakódovanú majú aj cieľovú destináciu a trasu, po ktorej majú tiahnuť. Vtáci na svojej dlhej ceste nikdy nezablúdia. Vede ich totiž akási vnútorná GPS navigácia. Za pomoci polohy slnka, hviezd a magnetického poľa zeme, ktoré vtáci citlivo vnímajú, vždy trafia tam, kam majú. Celkový čas ťahu sa líši v závislosti od podmienok – spravidla odlet na zimovisko trvá dlhšie ako prilet naspäť domov. Deje sa tak kvôli vzdušnému prúdeniu, ale kľúčový je aj fakt, že domov sa vtáci ponáhľajú viac – každý chce obsadiť najlepšie miesto. Tiahnu ako vo dne (dravé vtáky), tak aj v noci (najmä vrabcotvaré a spevavce). Od svitania až do západu slnka.

Odobierka belorítok

Belorítky posedávajúce na elektrickom vedení (internet)

Azda najnápadnejšie sa s domovinou lúčia krdle belorítok. Po odchovaní potomstva, od polovice augusta sa belorítky z miest a dedín zhlukujú do krdl'ov a spoločne posedávajú na telefónnych kábloch pri obciach, až sa pod nimi prehýbajú. Ráno a podvečer nervózne poletujú nad obydliami stovky a stovky jedincov, ktorý je nielen vidieť ale aj počuť. Keď sa priblíži deň odletu, akoby kontrolovali každé hniezdo, či sú všetci pripravení na veľký odchod. A potom to príde –

nastane ticho. Tak ako sa slávnostne s domovinou lúčia, tak sa z nej potichu, pod rúskom súmraku vytratia na cestu do južnej Afriky. Často ani nepostrehneme odlietajúce krdle, všimneme si len ticho, ktoré po sebe v polovici septembra v mestách a dedinách zanechajú.

Ťah divých husí

Počas migrácie na zimné stanovištia sa husi vyskytujú prakticky na celom území Slovenska. Na ťahu letia príliš vysoko a my môžeme obdivovať len jednotlivé formácie a počet jedincov. Husi si veľmi starostlivo vyberajú stanovištia, kde nocujú a odpočívajú, preto je len zopár lokalít, kde sa dá na ne poľovať. Takéto miesta sú u nás na nížinách, v oblasti tokov veľkých riek, ako sú Dunaj a Morava. Najviac im vyhovuje, keď sa v blízkosti nachádzajú polia ozimín a zberanej kukurice. Podľa niektorých pozorovateľov husi, ktoré odpočívajú na Dunaji a Morave, zalietavajú na pašu aj štyridsať kilometrov, a to nielen na blízky Žitný ostrov a Záhorskú nížinu, ale aj na rozľahlé roviny do Maďarska.

Niekoľkotisícové krdle husí, ktoré sa pred zimou u nás sústreďujú v spomínaných lokalitách, odlietajú na juh Európy, niektoré až na severné pobrežie Afriky. Iné zimujú v oblasti východného Stredomoria a Čierneho mora. Je to najmä európska populácia husi divej (*Anser anser*), ktorá u nás v obmedzenom počte aj hniezdi a každoročne vyvádza mladé. Hus je monogamné zviera a partnerský vzťah je taký pevný, že po strate jedného z druhov si zviera už rodinu zväčša nezakladá. U nás zimujúce husi pochádzajú zo Škandinávie, z východného pobrežia Grónska, Islandu, z euroázijských tundier až po severné územie Ruska. Jednotlivé druhy divých husí sa u nás prelínajú a na vodných plochách nie je

vzácnosť vidieť okrem spomínanej husi divej husi bieločelú (*Anser albifrons*) a hus poľnú (*Anser fabalis*), nazývanú aj siatinná. Na tieto druhy naša legislatíva povoľuje lov. Okrem toho sa počas migrácie na našom území objavuje hus piskľavá (malá) (*Anser erythropus*), hus krátkozobá (*Anser brachyrhynchus*) a veľmi sporadicky aj niekoľko druhov vzácných bernikiel. Všetky tieto husi sú zákonom chránené.

Letiaci krdel, ktorý môže pozostávať aj z niekoľkých stoviek jedincov, vedie viacero starých, silných a skúsených gunárov. Tie sa striedajú pri lete na špici, lebo tam je najväčší odpor vzduchu. Keď krdel zosadá na vodu alebo na pastviny, gunár sa vždy presvedčí, či nehrozí nebezpečenstvo. Spolieha sa na hlasové prejavy husí, ktoré už zosadli, a v prípade nebezpečenstva prinúti krdel letieť ďalej. Na stanovištia sa husi vracajú v najlepšom prípade až potme. Väčšinou si však nájdu iné, bezpečnejšie miesto.

Rozlúčka bocianov

Od apríla až do augusta má bocian čas, aby zniesol vajíčka a vychoval mláďatá, ktoré, len čo sa naučia lietať, podstupujú spolu s dospelými nebezpečnú púť do Afriky. O tom, aké je to pre bociany riziko a záťaž svedčí aj fakt, že sa z desiatich mláďat iba dve dožijú viac než roka života.

Bociany odlietajú zo Slovenska spomedzi prvých druhov, približne v polovici augusta opúšťajú domovinu a letia naprieč Afrikou až na juh, kde strávia zimu. Keď mláďatá dospejú a sú schopné letu, stoja pred životnou skúškou – doletieť na zimovisko. Až nastane čas, bociany sa

zhromažďujú na lúkach za obcami, kde doslova „plánujú“ a posilňujú sa potravou pred svojou dlhou púťou. Bociany biele sa sťahujú buď v menších skupinách, alebo sa pred odletom združujú do veľkých krdlov, v ktorých môže byť aj 100 jedincov.

Prekonať náročnú migráciu vo veľkom krdli má svoje výhody. Ide nielen o jednoduchšie prekonanie odporu vzduchu, ale aj o pocit bezpečia a skupinovú ochranu pred predátormi. Niektoré správanie majú bociany za roky evolúcie v sebe hlboko zakódované. Dôležitú úlohu počas ťahu zohrávajú aj skúsenosti starších bocianov. Vďaka nim môžu počas migrácie ostatné bociany naplno využiť vzdušné prúdy, nájsť zdroje potravy, miesta pre oddych alebo sa vyhnúť nebezpečným miestam a zlému počasiu.

Európska populácia putuje do Afriky dvoma trasami. Bociany zo západnej Európy letia ponad Pyrenejský polostrov a do Afriky prejdú cez Gibraltár. Východoeurópske, teda aj slovenské bociany obvykle cestujú cez Balkán ponad Malú Áziu a údolie Nílu do oblasti tzv. Sahelu, teda do subsaharskej Afriky. Bociany tu môžu nájsť dostatok potravy napríklad v podobe kobyliiek. Podľa okolností sa buď zdržia celú zimu na tomto mieste, alebo putujú ďalej, až na juh Afriky. Dokopy tak bocian preletí 12 až 13 000 kilometrov. A ak rátame aj spiatočnú cestu, potom to do roka predstavuje až do 30 000 kilometrov. Z Európy prilieta do Afriky niekoľko stotisíc až pol milióna bocianov. Na Slovensku hniezdi 1300 párov. Najviac bocianov spomedzi európskych krajín žije v Poľsku – viac než 60 000 párov.

Prečo vlastne musia sťahovavé vtáky na zimu tiahnuť do teplých krajín? Odpoveď je jednoduchá, avšak vedci stále nemajú jednoznačné vysvetlenie. Pretože musia, je to ich údel. Úkaz, ktorý možno čoskoro naruší zmena klimatických podmienok.

Mgr. Peter Gregorec

ZÁZRAK PLNÝ VITAMÍNU C – RUŽA ŠÍPOVÁ

NA SKLONKU JESENE, KEDY SA PRÍRODA ZBAVUJE SVOJHO PESTROFARBENÉHO ŠATU, ZOSTÁVA AKO NÁDHERNÁ DEKORÁCIA. OKREM POTEŠENIA OČÍ JE PRÍRODNÝM ANTIBIOTIKOM PLNÝM VITAMÍNU C.

V tomto čase neskorej jesene by sme už v prírode ťažko hľadali nejakú liečivú bylinku. Snáď jediná, ktorá nás očarúva aj v tomto období, je šípka.

Potešenie pre oči

Až tri metre vysoký ker s veľkými ružovými či ružovobielymi kvetmi a s vetvami, ktorých trne dokážu poriadne poškríabať. Kto by nepoznal ružu šíповú? Kvetý tohto kra odkvitajú koncom leta a na ich mieste sa objavujú plody, spočiatku oranžové, neskôr sýtočervené šípky. Odvar zo šípkov je vynikajúcou prevenciou sezónnych zimných ochorení, no pre jeho liečivé účinky ho môžeme piť po celý rok. Zaujímavosťou je, že sa dožíva až niekoľko sto rokov. Je to málo náročná drevina, ktorá sa rozšírila z Ázie a v súčasnosti rastie takmer po celej Európe. V slovenskej prírode sa vyskytuje bežne, rastie často na otvorených slnečných stráňach a lúčnatých suchých svahoch, v hájoch, popri cestách a plotoch a na okrajoch lesov. Nájde ju od nížin až do podhorských polôh. Je súčasťou zarastajúcich lúk a pasienkov, krovín a lesostepných spoločenstiev. Je teplomilná, suchomilná a svetlomilná, v zapojených porastoch má charakter opieravej liany, často prerastá do korún iných drevín.

Zber počas jesennej prechádzky

Na zber šípkov si nájdeme lokalitu, ktorá nie je prašná a vyberieme si deň bez dažďa. Ideálne je zbierať šípky v septembri a októbri, kedy sú plody ešte tvrdé, nie sú prezreté, zmrznuté – teda čierne alebo mazľavé. Čím dlhšie sú šípky na koreni, tým obsahujú menej vitamínu C, o ktorý vlastne pri šípkach ide. Sušia sa celé, nepoškodené plody buď pomaly na čistej podložke, na vzdušnom mieste, no nie na slnku. Dobře usušené šípky sú oranžovej až červenej farby, majú ovocnú vôňu, mierne trpkú chuť a nesmú zostať mäkké ani lepkavé. Suchá šípka je krehká a mala by sa dať ľahko rozdrviť. Skladujeme ich v dobre tesniacej tmavej suchej nádobe najdlhšie 1 rok, keďže ich vitamínová hodnota je po tomto čase už mizivá.

Sušenie šípkov (internet)

Usušené šípky sa uskladňujú v suchu, nie však dlhšie ako jeden rok. Sú veľmi bohaté na vitamín C, ďalej obsahujú karotíny, komplex vitamínov B, vitamín P, cukor, flavonoidy, pektíny, triesloviny, kyselinu jablčnú a citrónovú. V nažkách sa nachádza aj olej.

Niet nad šípkový čaj

Ako liečivý prostriedok sa používa šípkový čaj. Odporúča sa jeho preventívne užívanie, pretože zvyšuje odolnosť proti chorobám a epidémiám, posilňuje enzymatické procesy v tele, podporuje tvorbu krvi a má slabý močopudný a prehánavý účinok. Má výborné účinky v čase rekonvalescencie a pri chorobách z nachladnutia.

Čaj by mal byť pripravený vylúhovaním roztlčených šípkov za studena a následným krátkym povarením. Usušené šípkové plody môžete roztláčať napríklad v kamennom mlynči. Vysoký obsah vitamínu C sa varením (10 min) prudko znižuje, takže výluh len uveďte krátko do varu. Odvar sa tiež používa proti krvácaniu, napr. z ďasien a pomáha aj pri bolestiach zubov.

Šípkové plody sú nielen liečivé, ale aj krásne na pohľad. Často bývajú súčasťou jesenných alebo zimných kvetinových aranžmánov a vencov. Potešia náš pohľad, aj keď ich necháme na kríku, kde svietia ako rubíny. Navyše si takto na nich pochutia vtáky, ktoré ich s obľubou vyhľadávajú ako pochúťku.

Voňavý šípkový čaj (internet)

Zdroj: Internet

PRIKRMOVANIE ZVERI

Zákon o poľovníctve hovorí, že užívateľ poľovného revíru má povinnosť budovať krmidlá a v období núdze zver prikrmovať. Podľa poľovníckej legislatívy je obdobie núdze v našich revíroch od 1. novembra do 28. februára. (nie všade je to tak) V tomto čase je nutné aby sme zver prikrmovali a zásobovali potrebnými živinami. Význam prikrmovania zveri spočíva hlavne v zabezpečení zveri pred hladom, ale taktiež aj pre zlepšovanie akosti zveri a fyzickej kondície. Človek prikrmovaním umožňuje aj prežiť väčšiemu množstvu zveri, vrátane slabších jedincov, ktorý by zimu nemuseli prežiť. Prikrmovanie zveri má ešte jeden význam. Prikrmovaním dokážeme zabezpečiť aby divej zveri bolo v danej lokalite viac, a aby bol lov divej zveri pestrejší. Ale to už nie je pomoc zveri ale napĺňanie „plánu chovu a lovu zveri“. Prikrmovanie zveri sa síce v poslednom čase niekedy spochybňuje, ale v určitých oblastiach je z hľadiska početnosti zveri nevyhnutné. Nesmieme zabudnúť, že zver máme prikrmovať ale nie kŕmiť.

Aké krmivo použiť?

Z poľovníckej praxi rozdeľujeme krmivá na jadrové, objemové a dužinaté zložky. K nim patria ešte dôležité minerálne látky, najmä soľ.

Najdôležitejšou zložkou výživy zveri sú jadrové krmivá. Pokladajú sa za najhodnotnejšie krmivá, lebo obsahujú veľa živín a sú veľmi dobre stráviteľné. Najobľúbenejším jadrovým krmivom sú obilniny pšenica, ovos, jačmeň a kukurica. Kukurica má najvyššiu kŕmnu hmotu z obilnín, ale treba ňou prikrmovať iba v malých dávkach, lebo pri vysokých dávkach môže spôsobiť zveri tráviace ťažkosti.

Ďalšou dôležitou zložkou sú objemové krmivá. Medzi objemové krmivá zaraďujeme hlavne senáž, siláž a seno. Lucernové a ďateľinové seno zver obľubuje viac ako seno z trávnatých lúk a pasienok. Nemôžeme zabudnúť, že zveri podávame iba kvalitné vysušené seno.

Ďalšou zložkou (menej dôležitou) sú dužinaté krmivá, ku ktorým patrí hlavne krmná repa, tekvice, jablká a zemiaky. Zemiaky by sme pred podaním zveri mali najprv spáriť.

Medzi minerálny doplnok pre srstnatú zver patrí hlavne soľ. Soľ obsahuje dôležité látky ako sú napríklad draslík a sodík. Nedostatok týchto látok spôsobuje zveri tráviace ťažkosti. Dostatočným množstvom soli a pravidelným dopĺňaním soľníkov zabezpečujeme zveri dobrý zdravotný stav a imunitu. Soľ je v podstate najzákladnejším liečivom podávaným zveri. Tak ako aj pre ľudí aj pre zver platí: „Soľ nad zlato!“

Osobitnou skupinou medzi krmivami sú aj plody krov. Zver usilovne ohrýza plody rozličných krov, za ktorými často prichádza aj z väčších vzdialeností.

Zdroj: internet

LESNÍCKY NÁUČNÝ CHODNÍK V ORAVSKEJ LESNEJ

V SAMOTNOM SRDCI ORAVSKÝCH LESOV MÔŽEME NÁJSŤ OKREM POKOJA PRÍRODY A TÍCHA STROMOV AJ ZAUJÍMAVÝ TECHNICKÝ UNIKÁT – ÚZKOROZCHODNÚ LESNÚ ŽELEZNICU, KTOROU SA V MINULOSTI ZVÁŽALO DREVO Z HÔR. JEJ ČASŤ JE NÁVŠTEVNÍKOM SPRÍSTUPNENÁ VÝLETNÝMI JAZDAMI DODNES. OKREM NEJ MÔŽEME ČARO ORAVSKEJ PRÍRODY VNÍMAŤ AJ PROSTREDNÍCTVOM LESNÍCKEHO NÁUČNÉHO CHODNÍKA, KTORÝ ROZHODNE STOJÍ ZA NÁVŠTEVU.

V srdci oravských hôr

Lesnícky náučný chodník Oravská Lesná sprístupnili LESY SR, š. p. v auguste 2005. Náučný chodník sa nachádza v geomorfologickom celku Oravská Magura a zároveň zasahuje do oblasti CHKO Horná Orava. Trasa chodníka je značená z centra obce. Úvodný informačný panel sa nachádza cca 200 m juhovýchodne za základnou školou (pri kostole) a po celej trase ho vyznačujú zelenobiele značky. Prvým stanovišťom je lesná škôlka s historickým náradím a výučbovým prístreškom miestnej ZŠ. Prostredníctvom tridsiatich šiestich tematicky zameraných zastávok má návštevník možnosť dozvedieť sa množstvo zaujímavých informácií o lese. Oboznámi sa s lesom ako spoločenstvom živej a neživej prírody, s lesníckymi činnosťami, históriou aj súčasnosťou lesníctva. Výhodou náučného chodníka je, že je samoobslužný a je

možné si jeho dĺžku ľubovoľne prispôbiť skrátením okruhu. Nachádzajú sa na ňom oddychové miesta s lavičkami, drevené sochy, znázornenie približovania dreva koňmi aj výroby triesla, históriu mlyna Srogončík aj stopy lesnej železničky, izbu horára, studničky, krmné zariadenia, posed, modelové mravenisko, diviáciu oboru, snehovú jamu a veľa iného.

Časť náučného chodníka (internet)

Jedna z najchladnejších obcí

Obec Oravská lesná založená v roku 1731 grófom Jurajom Erdődym. Po majiteľovi územia dostala nová obec aj pomenovanie *Erdútka*, ktoré sa na súčasný názov zmenilo až v roku 1946. V chotár obce postupne vznikli osady *Pribišská, Bučina, Tanečník, Ústredie, Brišovka, Flajšová, Jasenovská* a *Demänová*. Samotné centrum sa začalo formovať až výstavbou kostola sv. Anny v roku 1914, čo podnietilo výstavbu nových domov v údolí. V medzivojnovom období tu mali prevádzku 4 mlyny, 2 obchody, 2 krčmy, pekáreň a potravinový gazdovský spolok. Rímsko-katolícky Kostol sv. Anny bol postavený v secesnom štýle a spája ľudové, štýlové a technické prvky do jedného harmonického celku.

Kostol v Oravskej lesnej (internet)

Historický unikát

Oravská lesná železnica bola postavená v roku 1918. Pôvodne viedla z obce Lokca do Oravskej Lesnej. V roku 1926 bola prepojená s Kysuckou úzkorozchodnou železnicou. Cez sedlo Beskyd (935 m n. m.), ktoré tvorí hranicu medzi Oravou a Kysucami. Dopravný systém spojenej Kysuckej a Oravskej lesnej železnice využíval päť úvratí. Úvrať je technicky nápadité riešenie problému prevýšenia na železničných tratiach pomocou kyvadlového presmerovania premávky

zbiehajúcich sa tratí do tvaru písmena „V“. Prvá úvrať a zároveň jediná na oravskej strane lesnej železnice je stanica Sedlo Beskyd. Systém úvratí je technicky a historicky jedinečné dielo stavebného umenia. Zachovalo sa dodnes. Krátko po druhej svetovej vojne sa uvažovalo sprístupniť železnicu pre cestujúcich, ale ostala pracovať len ako nákladná, pričom v 50. rokoch previezla najviac dreva. Veľkou ranou pre železnicu bola povodeň v r. 1965. Problémy s jej opravou a údržbou viedli v r. 1967 k rozhodnutiu ukončiť prevádzku lesnej železnice. Väčšia časť lesnej železnice bola v r. 1969 – 1972 postupne demontovaná. Súčasne bolo schválené rozhodnutie zachovať technicky a historicky najzaujímavejšiu časť s úvratami ako pamiatku.

V r. 1991 boli Kysucká aj Oravská lesná železnica vyhlásené za Národnú kultúrnu pamiatku. Oravská lesná železnica bola 31. 05. 2008 sprístupnená verejnosti. Koľajové vozidlá premávajú na trase Stanica Oravská Lesná – Tanečník – Sedlo Beskyd a späť. Súčasne bola otvorená expozícia História a súčasnosť Oravskej lesnej železnice. Je umiestnená v budove pre lesných robotníkov, ktorá sa nachádza v areáli Stanice Oravská Lesná – Tanečník.

Historický parný vláčik „Gontkulák“ (internet)

Zdroj: lesy SR

PREČO ZDOBÍME VIANOČNÝ STROMČEK?

JEDNÝM Z JEDINEČNÝCH SYMBOLOV SPÄTÝCH SO SVIATKAMI LÁSKY A POKOJA JE VIANOČNÝ STROMČEK. JEHO HISTÓRIA SA ZAČALA PÍSAŤ V NEMECKOM PROTESTANTSKOM PROSTREDÍ.

Prvé zmienky o vianočnom stromčeku pochádzajú z nemeckých Brém, približne z roku 1570. Pôvodne išlo o stromček alebo väčšiu vetvičku zdobenú ovocím, orieškami, sladkosťami alebo len symbolickou ozdobou. Okolo 17. storočia začali stromčeky vo veľkom prenikať do bežných domácností. Zvyk si obľúbili najskôr v mestách, postupne na dedinách a v 18. storočí prekročil hranice Nemecka a rozšíril sa do celého sveta vrátane Slovenska.

Pre odpoveď na otázku, prečo sa na Vianoce zdobí práve stromček, siahli bádatelia hlbšie do histórie. Z raných čias kresťanstva, keď si nová viera hľadala miesto v srdciach a myšliach pohanov, pochádza legenda o obetnej slávnosti. Starí keltskí kňazi, druidi, verili, že ich bohovia prebývajú v stromoch. Pred jednou duchovnou slávnosťou pripravovali pre bohov krvavú obeť mladého muža. Na udalosti bol prítomný aj kresťanský misionár Winfried, ktorý sa rozhodol zachrániť mladíkovi život. Zhromaždeniu vyrozprával príbeh o narodení Ježiša Krista v Betleheme, o sile dobra, lásky a viery. Pripomenul, že narodenie Ježiša je najvzácnejší dar Božského otca všetkým ľuďom na zemi. Druidi mladíkovi darovali život a pri strome spoločne oslávili narodenie Ježiša v Betleheme.

Spočiatku sa stromčeky zdobili skromne, predovšetkým tým, čo ľudia dopestovali v záhradke. Dávali sa na ne aj perníky, domáce pečivo, sušené ovocie alebo podomácky vyrobené

ozdoby z papiera, rôzne figúrky zo slamy či z kukuričného šúpolia. Neskôr sa pridali aj háčkované alebo paličkované ozdoby, sviečky či prskavky.

Prvé elektrické osvetlenie vianočného stromčeka sa objavilo v roku 1882 v Spojených štátoch amerických a po počiatkovej nedôvere si získalo veľkú obľubu. Iba dva dni pred Štedrým dňom 22. decembra 1882 ho predviedol vynálezca Thomas Alva Edison v Menlo Parku. Autorom reťazí svetielok bol jeho priateľ a spolupracovník Edward H. Johnson.

V roku 1889 si Francúz Pierre Dupont dal patentovať najobľúbenejšiu ozdobu vianočného stromčeka - fúkanú guľu z jemného skla. Najskôr sa vyrábali jednofarebné guľe, neskôr sa ľudia dožadovali aj farebných, prizdobovaných najrôznejšími ornamentmi alebo kresbami. Začiatkom 20. storočia sa objavili aj prvé jemné sklenené srdiečka, hviezdičky, snehové vločky či slzy. Dnes na stromčekoch nájdeme aj salónky a čokoládové figúrky.

Vianočný stromček prešiel dlhou históriou, počas ktorej sa zapísal do ľudských srdiec ako neodmysliteľná súčasť Vianoc.

Zdroj: internet

POKOJNÉ VIANOCE
A POŽEHNANÝ NOVÝ ROK 2024